

Előljáróban

A hazai felsőfokú szociálismunkás-képzések fejlesztésére vonatkozó, és az egyes iskolai műhelyek által menedzselt projektek mindig figyelemre méltó tevékenységeket jelentenek, ezért a tapasztalatok megosztása a szakmai közélettel vitathatatlan és kötelezettség.

Néhány évvel ezelőtt zajlottak a TÁMOP 5.4.4. C. szám alatt futó, a felsőfokú szociális szakok fejlesztésére vonatkozó projektek. Ezek alapvető célja egyszerűen fogalmazva a képzés és a szakma (munkaerőpiac) közötti viszonyrendszer és együttműködés javítása, fejlesztése. A kialakított és megvalósított programok, az elindított képző- és továbbképző kurzusok magától értetődő módon képzésmódszertani elemeket is beemeltek a projektekbe.

Közismert, hogy a szociálismunkás-képzésben a hagyományosokon túl számtalan, viszonylag új és mindenképpen korszerű, a diákokat a tanulás folyamatának középpontjába állító, az ő aktivitásukkal kalkuláló stratégiával és módszerrel találkozhatunk; így például a tapasztalatalapú tanulással, a kifejezetten motiváló kutató-felfedező, a kooperatív, a projektalapú, a reflektív, a konstruktív módszerrel, az informatika segítségét igénybe vevő e-learninggel, open-learninggel, a mesterfokú tanítás-tanulással (mastery learning) stb.

E korszerű módszerek a 20. század első felében élő és dolgozó John Dewey amerikai filozófushoz és oktatáskutatóhoz köthetők. Az ő tevékenysége jelentős pedagógiai paradigmaváltást eredményezett, amely lényege, hogy a „mit tanulnak”-ról a „hogyan tanulnak”-ra, a diákokra/tanulóokra került a hangsúly, azaz a tanulás tartalma helyett a tanulás folyamata került a képzés fókuszába. A megközelítésváltás különösen fontos a szociálismunkás-képzések tekintetében, mert Dewey álláspontja az interakcióról és a környezetről, a reflexióról és a tapasztalásról, valamint a közösségről és a demokráciáról nagyon hasonló volt a szociális munkások megközelítéséhez.

A Visszatekintő rovatban most a Pécsi Tudományegyetem Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszékén megvalósított projektnek egyik fontos tanulmánya kerül újra bemutatásra, amely a problémaalapú tanulás módszerének (problem-based-learning, PBL) kérdéskörével és a szociálismunkás-képzésben alkalmazhatóságával foglalkozik.

A duális képzési forma szociális munka BA alapszakon történő bevezetésének lehetősége az elmúlt időszakban széles körű vitákat váltott ki elsősorban a szociálismunkás-képzés műhelyeiben, de országosan is, például az Iskolaszövetség keretében. Ugyanakkor néhány képzőiskola vállalta bevezetését.

A Képzés rovatban két tanulmány foglalkozik e témával. Az egyik nagyon helyesen a képzés jelenlegi helyzetéből indul ki, és ezt összeveti a vonatkozó munkaerőpiaci folyamatokkal, így e megközelítés mindenképp fontos a téma szélesebb társadalmi beágyazottsága tekintetében, és ez egyik erénye is az írásnak. Később a duális képzés definiálására vállalkozik, majd e formának a képzés képviselői részéről történő fogadtatásáról szól. A másik tanulmány a Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Karán a duális képzés bevezetésével kapcsolatos projekt programját, tevékenységeit és annak tapasztalatait mutatja be részletesen. Elismerésre méltó a képzés során fejlesztendő szakemberi kompetenciák újragondolása és rendszerezése (ahogy egyébként ezt az alapszakok 2016. évi módosított képzési és kimeneti követelményei is megtették), és hogy ezt a képzés és a szakma képviselői

közötti jelentős párbeszédnek és együtt dolgozás során alakították ki, így tágabb dimenzióba helyezték magát a képzést.

A duális képzés bevezetése a szociálismunkás-képzésbe azt az alapkérdést veti fel, miszerint maga az iskolai keretek között folyó képzés a szakmai szocializáció csak egyik, néhány évig tartó szakaszának tekinthető, ezért a szakember személyes szaktudásának, kompetenciáinak kialakulása és igazi, teljes értékű szakemberré válása csak a végzés után hosszú idejű munkavégzés alapján történik meg, ezért célszerű nagyon óvatosan bánni e képzési forma előnyeinek és hátrányainak meghatározásakor. A duális képzőfolyamat egészen végighúzódnó intenzív gyakorlatok elvileg sok előnnyel járhatnak, de kérdések mégis felvetődnek: 1. Miképpen lehet ebben a formában az elmélet és a gyakorlat szükséges integrációját kialakítani, amelynek bizonytalanságai és hiányosságai ismertek? 2. Mennyire tudnak a vállalkozó szociális szolgáltatások erre az új feladatra felkészülni, mert a források biztosításán túl nyilvánvalóan szükség lenne a szisztematikus képzésmethodikai felkészítésükre is. 3. Annak ellenére, hogy vélhetően a kiválóbb tanulmányi teljesítménnyel rendelkező diákoknak javasolható e forma, mennyire fogják bírni a lényegében dupla terhelést, a teljes értékű munkavégzést és az iskolaszerű tanulást? A kérdések, dilemmák tovább sorolhatók, amelyekkel az Iskolaszövetség vonatkozó 2015. évi állásfoglalása is foglalkozik, ezért csatoljuk a két tanulmány után.

A duális képzési forma ugyan csak egy igen kis szelete a felsőoktatásnak (2020-ra az érintett szakokon tanuló diákok csak 8%-át érintené), a szociálismunkás-képzésnek még ennél is jóval kisebb, de feltétlenül fontos lesz a továbbiakban a vonatkozó tapasztalatok összegyűjtése és alapos elemzése, az előnyök és a hátrányok pontosabb meghatározása, továbbá a külső (államigazgatási eljárások) és belső (adott iskola műhelye, vállalkozó szociális szolgáltatások) feltételekre és forrásokra tekintettel.

Szerkesztőbizottság